

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ

İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Journal of the Faculty of Divinity of Çukurova University

30. Yıl Özel Sayısı Eylül / September 2022 • 75-89

e-ISSN: 2564-6427 • DOI: 10.30627/cuilah.1156366

ÇAĞDAŞ ZİHİN FELSEFESİNDE YAPAY ZEKÂ TARTIŞMALARINA BİR GİRİŞ: TAKLİTÇİLİK OYUNU VE ÇİNCE ODASI ARGÜMANI

An Introduction to Artificial Intelligence Discussions in Contemporary Philosophy of Mind: The Imitation Game and The Chinese Room Argument

Merve KOYUNCU

Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri
Anabilim Dalı, Adana, Türkiye

Assist. Prof., Çukurova University Faculty of Divinity, Department of Philosophy
and Religious Sciences, Adana, Turkey

koyuncum@cu.du.tr

<https://orcid.org/0000-0002-6021-2529>

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/ Received: 04.08.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 27.09.2022

Yayın Tarihi/Published: 30.09.2022

İntihal Taraması/Plagiarism Detection: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi/This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Merve Koyuncu)

Telif/Copyright: Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi/Published by Çukurova University Faculty of Divinity, 01380, Adana, Turkey. Tüm Hakları saklıdır / All rights reserved

ÇAĞDAŞ ZİHİN FELSEFESİNDE YAPAY ZEKÂ TARTIŞMALARINA BİR GİRİŞ: TAKLİTÇİLİK OYUNU VE ÇİNCE ODASI ARGÜMANI

An Introduction to Artificial Intelligence Discussions in Contemporary Philosophy of Mind: The Imitation Game and The Chinese Room Argument

Öz

Bu çalışma, yapay zekâ alanı teknik bir disiplinden söz konusu disiplinin felsefede nasıl gündeme geldiğini açıklamayı amaçlamaktadır. Çalışmanın temel iddiası, Alan Turing'in taklitçilik oyunu ile beraber yapay zekâ konusunun dil becerisi üzerinden insanın zihinsel kapasitelerini taklit etmeyi amaçlayan bir disipline dönüşmüş olduğudur. Yapay zekâ, akıllı çıktılar veren makineler veya sistemler üretmekle ilgilenen bir bilgisayar bilimi dalıdır. Bu dal; mantık, matematik, mühendislik alanlarıyla etkileşimli olarak doğmuştur. Başlangıcından sonra kat ettiği aşamalar ile farklı disiplinlerle ilişkilendirilmiştir. Söz konusu disiplinlerden birisi de felsefedir. Bu çalışma, yapay zekâ konusuna çağdaş zihin felsefesi cihetinden bir giriş yapmayı hedeflemektedir. Çalışmada yapay zekâ konusunun felsefe alanında gündeme gelmesi, "Makineler düşünebilir mi?" sorusunu tartışan Alan Turing'in taklitçilik oyunu üzerinden sunulmuştur. Bu bağlamda yapay zekâ tartışmalarının felsefi anlamda başlangıcı, dil becerisi üzerinden makineler ve insanların kıyaslanmasına dayandırılabilir. Söz konusu teste birtakım eleştiriler sunulmuştur. Bunlardan biri John. R. Searle'ün Çince odası argümanıdır. Çalışmada bahsi geçen argümanlar sunularak yapay zekâ konusunun felsefi açıdan değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zihin Felsefesi, Yapay Zekâ, Taklitçilik Oyunu, Turing Testi, Çince Odası Argümanı.

Abstract

This study aims to explain how the field of artificial intelligence came to the fore in philosophy while it was a technical discipline. The main claim of the study is that with Alan Turing's the imitation game, the field of artificial intelligence has turned into a field that aims to imitate human mental capacities through language skills. Artificial intelligence is a branch of computer science that deals with producing machines or systems that produce intelligent outputs. This area; It was born interactively with the fields of logic, mathematics and engineering. It has been associated with different disciplines with the stages it has gone through after its beginning. One of these disciplines is philosophy. This study aims to make an introduction to the subject of artificial intelligence from the perspective of contemporary philosophy of mind. The fact that the subject of artificial intelligence came to the fore in the field of philosophy in the study, "Can machines think?" It is presented through Alan Turing's imitation game, which discusses the question. In this context, the philosophical beginning of artificial intelligence discussions can be based on the comparison of machines and humans over language skills. Some criticisms have been presented to the test in question. One of them is John. R. Searle's Chinese room is the argument. It is aimed to evaluate the subject of artificial intelligence from a philosophical point of view by presenting the arguments mentioned in the study.

Keywords: Philosophy of Mind, Artificial Intelligence, The Imitation Game, Turing Test, The Chinese Room Argument.

GİRİŞ

Zihin felsefesi; zihnin işlevleri, zihnin özellikleri ile ilgilenen felsefenin alt disiplinidir. Bu alan çağdaş dönemde zihni, ağırlıklı olarak işlevleri bakımından konu edinir ve zihnin beyinle ilişkisini inceler. Yapay zekâ konusu, zihin felsefesinin alt başlıklarından biridir. Bu alan düşünebilmenin doğası hakkında çağdaş dönemde ileri sürülen fikirleri konu edinir. Çağdaş zihin felsefesinde mevzu bahis edilen yapay zekâ; bilgisayar bilimi, mühendislik, mantık, matematik, tıp, felsefe, ilahiyat gibi farklı disiplinlerle doğrudan veya dolaylı olarak ilişkilidir. Teknolojik ilerlemelerin etkisi ile mühendislik alanında, yalnızca uzmanlık alanlarına değil, günlük hayata da büyük etkileri olan yapay zekâ teknolojileri gelişmiştir. Tıp alanı bu teknolojilerin hem kullanıldığı hem de bu teknolojileri besleyen zihnin çalışma usulünü ortaya çıkarmayı hedefleyen alt disiplinlere sahip bir alandır. Nihayetinde ağırlıklı olarak matematik, mantık, mühendislik ve nörobilimin etkisi ile gelişen yapay zekâ alanı, elde ettiği teknik başarıların ve gelişim hedeflerinin etik tazammunları ile felsefe ve ilahiyat alanları içerisinde tartışılır olmuştur. Zira felsefi anlamda yapay zekâ fikri, “Mekanik bir zihin üretebilir miyiz?” veya Alan Turing’in deyişiyle “Makineler düşünebilir mi?” sorularıyla ilgilenir. Bu temel soruların beraberinde getirdiği bir dizi ontolojik, etik ve epistemik alt sorunla konu, teknik bilimlerin sınırlarının ötesinde felsefe ve teolojinin sorunlarıyla ilişkilendirir. Yapay zekânın hesapkuramsal açıdan imkânının düşünülmesi, mühendislik açısından sınırlarının tartışılması, tıp alanı içerisinde insan zihnini çözümlenmeye yönelik çalışmaların artışı; bizi konunun felsefi açıdan da incelenmesi gerektiği fikrine götürdü. Bu cihetle yapay zekânın felsefeye intikalinin hangi olaylar üzerinden gerçekleştiğini belirginleştirmek gerektiğini düşündük. Bu çalışmada hedefimiz, yapay zekâ alanının felsefe içerisinde nasıl gündeme geldiğini açıklamak suretiyle bir giriş yapmaktır. Yapay zekâ içerisindeki herhangi bir yaklaşımı temel alarak o yaklaşımı açıklamayı hedeflemiyoruz. İlaveten konunun bilinç ve irade bahisleri üzerinden etik ve teolojik içerimleri olduğunu ifade etmeliyiz. Bu içerimler çalışmanın kapsamı dışındadır.

Bizler (insanlar) genellikle sağduyusal olarak, düşünmeyi cansızlar veya bitkiler için söz konusu etmezken, konu hayvanların bir akla, zihne sahip olmasına geldiğinde onların düşünebildiklerini tam olarak söyleyemesek dahi en azından planlı, stratejik davranışlara sahip olmalarına bakarak kısmen bir bilince sahip oldukları söyleyebiliyoruz. İnsanlar için ise düşünce, akıl, zihin, bilinç gibi mental kavramları hem günlük dilde hem felsefe yazınında rahatlıkla kullanılmaktadır. İnsanın bilinçli olduğu, her insanın zihne sahip olduğu uzlaşım olarak kabul edilir. Bu uzlaşım götüren en önemli dayanak noktası ise, insan davranışlarıdır. Peki, davranışlardan yola çıkarak bir varlığın zihni olduğu söylenebiliyorsa ve o varlığa bilinç atfedilebiliyorsa zeki davranışlar sergileyen bir robota, doğru hesaplamalar yapan bir programa neden bilinç atfedilememektedir? Yapay zekâ tartışmaları felsefe ve ilahiyat alanlarına bu soru ile transfer olur. Bu soru ile düşünmenin neliği, bir varlığın düşünebildiğinin göstergelerinin neler olduğu sorgulanır. Yapay zekânın, felsefe ve ilahiyat alanları içerisinde gündeme gelmesine yol açan bu temel sorudur.

Biz bu çalışmada, yapay zekâ tartışmalarının felsefe alanında nasıl gündeme geldiğini anlayabilmek için bir giriş yapmaya çalışacağız. Bu bağlamda tartışmalara tarihsel bir başlangıç noktası belirlemek hedefindeyiz. Hedefimize uygun olarak öncelikle problemin mahiyetini açıklamaya çalışacağız. Ardından yapay zekâ tarihinde yer bulan birkaç önemli olaydan söz edeceğiz. Bahsedeceğimiz konular arasında yapay zekâ tarihinde önemli rolü olan Alan Turing’in *Turing testi* adıyla bilinen *taklitçilik oyunu* yer alacaktır. Taklitçilik oyununun, yapay zeka alanını felsefede gündem konusu kılan spesifik bir husus olduğu kanaatindeyiz. Bu oyunu önemli kılan, evvelinde yapay zekâ konusu teknik bir mesele olarak ele alınır iken, bu oyun ve sonrasında doğan tartışmalar ile yapay zekâ konusunun dil becerisi üzerinden felsefe içerisinde konu edilir olur olmasıdır. Bu test ile Turing’in ileri sürdüğü fikre ve bu fikre yöneltilen bazı karşı savlara yer vereceğiz. Karşı savlar içerisinde önemli bir yeri olduğunu düşündüğümüz Çince Odası argümanından söz edeceğiz. Söz konusu argümanda dilin sentaks ve semantiğinin ayrımı üzerinden anlam konusuna dikkat çekilmesi, yapay zekâ alanının felsefede dil olgusu ile gündeme geldiğini doğrular niteliktedir. Yapay zekâ alanında gündeme gelen tartışmalardan yer

verdiklerimizi felsefi açıdan değerlendirmeye tabi tutarak çalışmamızı sonlandıracağız. Böylece çalışmanın sonunda yapay zekâ alanının felsefede neden bir tartışma başlattığını belirginleştirmeye çalışacağız.

1. YAPAY ZEKÂ NEDİR?

Bilgisayar bilimci Nils J. Nilsson, zekâyı “bir varlığın kendi ortamında doğru düzgün, olan biteni gözeterek işlev görmesini sağlayan nitelik” olarak; yapay zekâyı ise “makinelere zekâ kazandırmaya adanmış etkinlik” olarak tanımlar (Nilsson, 2018, s. 13). Kavramın Türkçe sözlüklerde geçen kelime anlamlarına bakarak yapay zekânın özünde “insana öykünme”nin olduğunu söyleyebiliriz. Sözlüklerde zekâ kapsamında değerlendirilen hemen her şey, yapay zekâ projesinin bir makinede gerçekleştirmeyi hedeflediği işlerin listesi gibi kabul edilebilir. Türkçe’de yapay zekâ ifadesinin kökeninin dayandığı zekâ kavramı, *TDK Güncel Türkçe Sözlük*’te “İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı ...” şeklinde tanımlanmıştır (*TDK Güncel Türkçe Sözlük*, 22 Temmuz 2022). Zekâ, *TDK Eğitim Terimleri Sözlüğü*’nde ise “Olayları bağımsız olarak düşünebilme, yeni durumlara başarıyla uyabilme, eylem ve tutumları belli bir düşünce ya da erek çevresinde toplayabilme yeteneği ...” şeklinde açıklanmıştır (*TDK Eğitim Terimleri Sözlüğü*, 22 Temmuz 2022).¹ Burada yer verilen tanımlara dikkat edildiğinde zekânın; yeni durumlara başarıyla uymaya, eylem ve düşünceleri belli bir amaç çerçevesinde gerçekleştirmeye yarayan bir yeti olduğu öne çıkar. Zekâ kelimesine, *TDK Felsefe Terimleri Sözlüğü*’nde ise “anlak” maddesi altında erişebilmekteyiz. Burada anlak; karışık şeyleri, olayları çabuk kavrama ve kolaylıkla onlara uyma yeteneği, kavram kurma, genelleştirme, birleştirme, sonuç çıkarma, ereğe erişmek için araçlardan düşünerek, bilerek yararlanma; isteyerek etkin olma yetisi, yeni ödevlere ve yeni durumlara kendini uydurma ve onlarda kolaylıkla yolunu bulma yeteneği ve becerisi olarak açıklanmaktadır (*TDK Felsefe Terimleri Sözlüğü*, 22 Temmuz 2022).² Bu sözlükte anlak kelimesinin; kavram üretebilme, belli bir hedefe erişmek için araç kullanma, yeni durumlar karşısında çözüm üretebilme ve onlara uyum sağlayabilme, durumlar arasında bağlantıları keşfedebilme becerileriyle anılması dikkate değerdir.

Kanaatimizce bahsi geçen sözlük tanımları içerisinde bugün yapay zekâ alanının gündeminde olan hedeflerle en uyumlu tanım, *Eğitim Terimleri Sözlüğü*’nde geçen “Olayları bağımsız olarak düşünebilme, yeni durumlara başarıyla uyabilme, eylem ve tutumları belli bir düşünce ya da erek çevresinde toplayabilme yeteneği” ifadeleridir. Bugün yapay zekâ alanında konu edilen “makine öğrenmesi” kavramı çerçevesinde düşünüldüğünde zekânın bir eğitim terimi olarak tanımlanışı önemli gözükmektedir. Yapay zekâ alanı, bir anlamda makineleri eğitime tabi tutarak onun, insana olabildiğince öykünmesini sağlamaya çalışmaktadır. Bugün yapay zekâ teknolojisinin makinelere kazandırmayı hedeflediği bazı önemli yetilerin, yazılıma bağlı kalmaksızın kriz durumlarında karar verebilme becerisi, yeni durumlara uyum sağlayıp yeni stratejiler geliştirebilme yeteneği, davranışları belli bir amaca matuf olarak gerçekleştirebilme becerisi olduğu düşünülürse *Eğitim Terimleri Sözlüğü*’ndeki zekâ tanımı taklit edilmeye değer becerileri içeriyor gözükmektedir. Yapay kelimesi ise, *TDK Güncel Türkçe Sözlük*’te “Doğadaki örneklerine benzetilerek insan eliyle yapılmış veya üretilmiş, yapma, suni, doğal karşıtı.” şeklinde tanımlanmıştır (*TDK Güncel Türkçe Sözlük*, 22 Temmuz 2022).

¹ Sözlükte geçen tam tanım, “algılama, belleme, çağrışım yapma, imgeleme, yargıda bulunma, usavurma, soyutlama, genelleme gibi ruhsal işlevlerin tümüne verilen ad.” şeklindedir (*TDK Eğitim Terimleri Sözlüğü*, 22 Temmuz 2022).

² Sözlükte geçen tam tanım, “Kavrayış; anlayış; kavrama ve yargılama yetisi. Buna göre: 1. Karışık şeyleri, olayları çabuk kavrama ve kolaylıkla onlara uyma yeteneği. 2. Bilmeye yönelen yeti ve yeteneklerin toplamı (algılama, kavrama, soyutlama, kavram kurma, genelleştirme, birleştirme, sonuç çıkarma, eleştirme, yargılama, çözümleme), a. (Duyuma karşıt olarak) Anlıkla eş anlamlı, kavramsal bilgi yetisi, b. (İçgüdüye karşıt olarak) Ereğe erişmek için araçlardan düşünerek, bilerek yararlanma; isteyerek etkin olma yetisi, c. Olayları ya da başkalarının düşüncelerini kolaylıkla kavrama yetisi. 3. Olanakları yakalama, kavrama, yeni ödevlere ve yeni durumlara kendini uydurma ve onlarda kolaylıkla yolunu bulma yeteneği ve becerisi (kılıklı anlak). 4. Bağlantıları kavrama, görüşler edinme yetisi; tinsel kavrama gücü; tinsel uyanıklık; çabuk düşünme ve yargılama yetisi (kuramsal anlak). // Anlağın en aşağıdan en yükseğe (-> öke) değin dereceleri vardır; anlak derecelerinin saptanması için testler uygulanır; belli sınırlarla hayvanlarda da anlağın bulunduğu kabul edilir.” şeklindedir (*TDK Felsefe Terimleri Sözlüğü*, 22 Temmuz 2022).

Yapay zekâ kavramı, *Stanford Encyclopedia of Philosophy*'de "Yapay zekâ (YZ), yapay canlılar veya en azından gerçek bir canlı gibi görünen yapay varlıklar, yapay kişiler veya en azından bir kişi gibi görünen yapay varlıklar üretmeyi amaçlayan bir alan" olarak tanımlanır (Bringsjord ve Govindarajulu, 22 Temmuz 2022). Burada yapay kelimesinin sözlük anlamını yeniden düşündüğümüzde "doğadaki örneklerine benzetilerek" ibaresine dikkat etmek yerinde olacaktır. Bu bağlamda yapay zekâ çalışmalarının, zekânın doğadaki örneklerine öykünme ile başladığını söyleyebiliriz. Zekânın doğadaki örneğini, yaygın kabul edilen biçimiyle ilk bakışta insan türünde gözlemleyebildiğimiz için yapay zekâ teknolojisini başlatan motivasyonun insana öykünme, insanı taklit etme olduğunu söylemek mümkündür.

Yapay zekânın tanımından söz ederken literatürde önemli bir yeri olduğunu düşündüğümüz *güçlü yapay zekâ-zayıf yapay zekâ* ayrımından da söz etmek gerekir. John R. Searle'un literatüre kattığı güçlü yapay zekâ ifadesi, beynin yalnızca bir bilgisayar olduğunu, zihnin de bir bilgisayar programı olduğu fikrini kabul eden yaklaşımdır. Farklı türleri olan bilgisayarların donanımları gibi, beyin de yalnızca insan zekâsını oluşturan programları saklar. Bu bakış açısına göre, doğru programı, doğru girdileri ve çıktıları olan herhangi bir sistem, insanın sahip olduğu gibi bir zihne sahip olacaktır (Searle, 1984). Zayıf yapay zekâ kavramı ise, güçlü yapay zekânın içerdiği zihin üretebilme iddiasına sahip olmamakla beraber insan zihninin bilgi işleme süreçlerini taklit etmeyi hedefler (Bringsjord ve Govindarajulu, 22 Temmuz 2022). Zayıf yapay zekâ kuramı, bir anlamda insan zihnini bir ürün olarak alır ve bu değerli ürünün çalışma prensiplerini açığa çıkarmayı hedefler. Her iki fikir de insan zihninin öykünülmesi gereken üst bir sistem olduğu kabulünü içerirken, güçlü yapay zekâ fikri bu sistemi yeniden "yaratabileceğine" inanır.³ Buna kıyasla zayıf yapay zekâ fikri ise daha mütevazı iddialara sahiptir. Zihnin çalışma prensiplerine sadık, zihni taklit ederek bir anlamda başarıya ulaşan ve doğru çalışan sistemler üretmeyi hedefler.

Güçlü yapay zekâ-zayıf yapay zekâ ayrımının bu çalışma için önemi, yapay zekâ alanının felsefe içerisinde gündem olmasına neden olan süreçte söz edeceğimiz Turing testi ve ona karşı üretilen *Çince odası argümanı* ile ilgilidir. Güçlü yapay zekâ fikrinde, insan zihni girdiler alan ve çıktılar üreten bir sistem olarak tanımlanır. İlerleyen başlıklarda söz edeceğimiz Turing testi ve Çince odası argümanı bu bakımdan güçlü yapay zekâ fikriyle irtibatlıdır.

2. YAPAY ZEKÂ PROBLEMİNİN FELSEFİ ARKA PLANI

Yapay zekâ çalışmalarının başladığı tarihsel sürece yer vermeden evvel, yapay zekâ fikrinin felsefe ve ilahiyat alanıyla irtibatından söz etmek istiyoruz. Yapay zekâ alanının terminolojisinin, insan zihni, ruhu, aklı, bilinci ile ilişkisi olduğunu belirtmeliyiz. Çalışmanın ilk kısmında söz ettiğimiz makinelerin düşünmesinin imkânı, zekâ kavramıyla ilişkili olmakla beraber daha çok insana has olduğu kabul edilen düşünebilme yetileri ve dolayısıyla insanın sahip olduğu zihinsel kapasitelerin tümü ile ilgilidir. Ancak söz konusu tartışmalar literatüre yapay zekâ (İng. artificial intelligence) kavramı ile girmiş olduğu için bu çalışmada da bahsi geçen şekilde kullanılmaktadır. Yapay bir insan zihni üretme fikrinin literatüre zekâ kavramıyla girmesinin nedeni, bu alanın birtakım teknik gelişmelerle beraber doğmuş olması olabilir. Çalışmamız yapay zekâ konusunu bugünkü teknik imkânları bakımından mevzu bahis etmez. Yapay zekâ konusunu felsefe alanında gündeme getiren; insanın düşünebilmesi, bir zihin ve bilinç sahibi olması olduğundan bu çalışma içerisinde yapay zekâ tartışmalarına dair aktarılanların aynı zamanda zihin, bilinç, düşünme kavramları ile irtibatlı olacağı unutulmamalıdır.

Yapay zekâ alanının doğuşunu sağlayan arka planda, düşünce tarihinde yaşanan birtakım değişimler yer alır. Burada yapay zekâ fikrinin doğmasına felsefi bakımdan zemin teşkil ettiğini

³ John R. Searle, güçlü yapay zekâ kavramını ilk kullandığı dönemde bilgisayar bilimine ait bir kavram gibi kullanmıştır ve bu ifade o dönemde işlevselci çağrışımlar içermektedir. Ancak kanaatimizce günümüzde güçlü yapay zekâ kavramı, insan zihnini yalnızca bilgi işleme süreçleri açısından değil, insanın yönelimselliği, iradi davranışları, kişiliği, duyguları gibi diğer özellikleriyle beraber üretmeyi hedefleyen fikri karşılayan kavrama dönüşmüştür. Bu dönüşümün nedeni, yapay zekâ alanı ilk doğduğu dönemde matematik, mantık ve mühendislik temelli bir alanken bugün bu alanın içerisine nörobilimin de dâhil olması ile insanı biyolojik yapısıyla beraber yeniden üretmeyi hedefleyen bir yapay zekâ fikrinin doğması olabilir.

düşündüğümüz için özellikle iki önemli değişimden söz edeceğiz. Bunlardan ilki, insanın artık bir cevher olarak düşünülmemesi, bunun yerine işlevleri bakımından tanımlanmasıdır. İnsan belirli işlevleri yerine getirebilen bir mekanizma olarak yorumlandığında gerçekleştirdiği işlevlerin başarısı nispetince zeki kabul edilecektir. Yapay zekâ alanının doğuşuna fikren katkı sağlayan ikinci önemli değişim, mantık alanında yaşanmıştır. Modern doğa düşüncesinde cevher fikri elendiği için, “tabiatta somut bireylerin değil, olguların esas teşkil ettiği” düşünülür. Bu bağlamda “cevherleri ve onların adlandırılmasını esas alan terimler mantığını temele yerleştiren geleneksel mantık yerini olguları ve dolayısıyla bağıntıları dilde temsil eden yeni bir mantık” biçimine bırakır (Çitil, 2018). Bu iki önemli değişimle insanın özsel değeri ortadan kalkmış ve değeri gerçekleştirdiği işlevlere yani davranışlara indirgenmiştir. Bu indirgemenin ardından insan faaliyetleri, hesap edilir faaliyetler olarak düşünölmüştür ve taklit edilmesine yönelik çalışmalar yapılmaya başlamıştır.

Zihnin içeriğinin ortaya çıkarılıp yeniden üretilmesinin imkânını gündeme getirmek, mekanik bir zihnin üretilip üretilmeyeceğini sorgulamak her ne kadar çağdaş bir sorun gibi gözükse de bu aynı zamanda klasik felsefede zihin-beden sorunuyla ilgilidir. Zihin-beden sorununa yaklaşımımızı belirleyen ön kabullerimiz, zihnin üretilebilir bir şey olup olmadığı konusundaki tavrımızı da belirleyecektir. Burada iki temel tavır vardır; *tekçilik* ve *ikicilik*. Zihnin üretilebilir bir şey olabilmesi için, onun biyolojik, mekanik ve algoritmik temeli olan bir yapı olarak kabul edilmesi gerekir. Zira zihin, belli algoritmaları işleyen bir mekanik yapı olarak düşünöldüğünde, bazı hücrelerden ve bunların birtakım etkinliklerinden ibaret kabul edilebilir. Bu da gerekli biyolojik ve mekanik koşulların tesis edilmesiyle üretilen sistemlerin, insan zihniyle aynı işlevi görmesini mümkün kılacaktır. Zihni ve onun işlevlerini; biyolojik, mekanik yapılar olarak düşöndüğümüzde, zihinsel faaliyetler aynı zamanda biyolojik, mekanik faaliyetler düşünölecektir. Bu düşünce de bizi biyolojik maddemizi üretebildiğimiz, gerekli mekanik şartları sağladığımız zaman bir zihin de üretebileceğimiz sonucuna götürecektir. Bu yaklaşımın farklı biçimleri olmakla beraber onu kabaca tekçi yaklaşım olarak isimlendirebiliriz.⁴ Zihin-beden sorununda ikici yaklaşım kabul edildiğinde ise klasik felsefedeki yaklaşımlarda yaygın biçimde göröldüğü şekliyle zihin ve beden birbirinden ayrı iki töz olarak kabul edilecektir. Bu yaklaşım felsefe tarihi boyunca birçok düşünür tarafından savunulmuştur. İsmi ikicilikle en çok anılan düşünür Descartes’tir. İkiciliğe göre, zihinsel ve cisimsel iki ayrı töz vardır. Tözlerin ayrı olması birinin diğerine varlıksal olarak dayanmaması ve birbirlerine indirgenememeleri anlamındadır (Çitil, 2018).

İkici tez içerisinde insan zihni genellikle, “doğal ve kültürel ortamda dilsel veya dilsel olmayan davranışlara neden olan; duygu, düşünce, algı gibi ayırt edici özellikler taşıyan içeriklerden oluşan; fiziksel olmayan, dolayısıyla da doğa yasalarının dışında ve üstünde belli bir özgürlüğe sahip olduğu varsayılan süreç” olarak kabul edilir. Bu durumda insan davranışları doğa yasalarıyla belirlenmemiştir. İnsan özgür biçimde davranışlarını iradesi ile kendi üretir. Bu bakımdan ikicilik tekçiliğe nispetle etik açıdan avantajlı gözökmektedir. İnsan bedenini temel alan tekçi yaklaşımda ise, insan zihninin oluşumu biyolojik kökenlidir. Tura’ya göre “insanın dilsel ve dilsel olmayan davranışları, doğa yasalarına göre çalışan fiziksel bir organ olan beyin tarafından üretilir.” Bu yaklaşım içerisinde insan zihni ve ona dair kavramlar, insan davranışlarını anlama çabası ile üretilen, bilimsel açıdan geçersiz kavramlardır (Tura, 2010, s. 264-266). Zihin-beden probleminde sözü edilen bu iki tavidan, ikici yaklaşım ima ettiği sonuçlar açısından yapay zekâyı mümkün görmeyecektir. Tekçi yaklaşım ise zihnin kaynağını beyinde aradığı için teknik başarı yakalandığında zekâyı yapay yollarla “yaratmak” mümkün olacaktır.

Yapay zekâ tartışmalarına dair felsefe alanında problem olarak gündeme gelen şey; yapay bir zekânın teknik anlamda üretilip üretilmeyeceğinden ziyade, üretilen bir makinenin sahip

⁴ Tekçi yaklaşımı benimsemeye ortak olmalarına rağmen bu yaklaşımın çok farklı biçimlerini kabul eden bilinç kuramları mevcuttur. Bunlardan bazıları için *Çağdaş Felsefi Bilinç Kuramları* isimli çalışmaya müracaat edilebilir. Bk. (Akdemir Süleyman, 2022).

Tekçi yaklaşımın, çağdaş felsefede doğalcılık ve biçimleri olarak karşımıza çıktığını düşünöyoruz. Çağdaş zihin kuramları içerisindeki doğalcılık biçimleri için bk. (Koyuncu, 2022).

olduğu ileri özelliklerin onun düşünmesi anlamına gelip gelmediğidir. Zihin denilen şey üretilebilecek bir nesne midir? Bir canlıda bilinç nasıl oluşur? İnsanda bilinci oluşturan süreç çözümlenip ona öykünerek gerçekleştirilebilir bir süreç midir? Bu gibi sorular yapay zekâ alanını etik ve teolojik bakımdan dikkat çekici kılar. Bilimsel ideolojiler bağlamında yapay zekâ çalışmalarının başarıya ulaşip ulaşamayacağı, birci veya ikici zihin-beden tasarımlarına bağlı olsa da bu faaliyetlerin günümüzde tartışılan kısmı artık bu noktadan öteye gitmiştir. Bugün yapay zekâ üretilebilir görülmekte; fakat başarısının hangi sınırlara ulaşabileceği tartışılmaktadır. Bilinç, zihin ve dolayısıyla yapay zekâ çalışmaları için beynin rolü kanıksanmıştır. Yapay zekâ alanı içerisinde beynin çalışma prensiplerinin çözümlenmesi amaçlanmakta ve bu amaca hizmet eden çeşitli yaklaşımlar geliştirilmektedir.

3. YAPAY ZEKÂ KAVRAMININ İLK ORTAYA ÇIKIŞI

Yapıları ve kurumları ortaya çıkaran toplumların ihtiyaçlarıdır. Bugün her ne kadar hayatı kolaylaştırma yönü ile halk nezdinde tanınmış ve kabul görmüş olsa da modern dönemde yapay zekâ araştırmalarını başlatan şey askeri ihtiyaçlardır. Yapay zekânın felsefe alanında dil ve irade bahisleriyle beraber anılması, onu ortaya çıkaran ilk saikların askeri amaçlarla insanları takip etmek, düşmanı öldürmek üzere tasarlanan ordu sistemleri inşa etmek olduğu gerçeğiyle beraber düşünüldüğünde şaşırtıcıdır. Yapay zekâ araştırmalarının ilk fon sağlayıcılarının askeri kurumlar olması da dikkat çekicidir. Yapay zekâ kavramı ilk kez 1956 yılında, Darmouth Konferansı'nda John McCarthy tarafından kullanılmıştır. Yukarıda söz ettiğimiz askeri hedeflerin entelektüel gayeleri kimi zaman önceleyebildiği savımızı doğrular biçimde Darmouth Konferansı'nı DARPA (The Defense Advanced Research Projects Agency) finanse etmiştir (Bringsjord ve Govindarajulu, 22 Temmuz 2022). DARPA, Amerikan ulusunun askeri faydasına hizmet etmekle yükümlü bir kuruluştur (DARPA, 2022).⁵ Bu bakımdan yapay zekâ gibi pek çok felsefi tartışmaya kapı açmış bir alanın ortaya çıkışında, askeri ve dolayısıyla siyasi amaçların olabileceğini akılda tutmak gerekir.

Yapay zekâ kavramının ilk kullanımı 1956 yılında bahsi geçen konferansla olsa da bu fikrin daha önce "Makineler düşünebilir mi?" sorusu ile 1950'de matematikçi Alan Turing'in makalesinde tartışıldığını ifade etmeliyiz (Turing, 1950). Yapay zekâ tartışmalarına bir başlangıç tayin etmek gerekirse Turing'in ilgili makalesinin yayınlanması ile makinelerin düşünebilmesine, yapay bir zihnin imkânına dair tartışmaların başladığını söyleyebiliriz. Alan Turing, bu makaleyi yazmadan evvel II. Dünya Savaşı'nda, Birleşik Krallık Hükûmeti tarafından, Alman ordusunun kullandığı Enigma şifrelerini çözmek amacıyla kurulan bir ekipte görevlendirilmiştir. Turing'i makinelerin düşünüp düşünemeyeceği sorusunu sormaya götüren süreç, ilgili ekibin içerisinde gerçekleştirdiği faaliyetlerle de ilintilidir. Turing'in II. Dünya Savaşı esnasında devlet görevi icabında gerçekleştirdiği çalışmalar yapay zekâ alanının başlangıcı için önemlidir. Bu devlet görevinde Turing, Enigma kodları üzerine çalışırken modern bilgisayarların atası olarak kabul edilen cihazı üretmiştir.

Almanya Hükûmeti, I. Dünya Savaşı'ndan sonra savaşta iletişim ve koordinasyonun önemini fark etmiş ve bu konuda çalışmalar yapmak gerektiği kanısına varmıştır. Bu nedenle ordunun iletişim ve koordinasyon becerilerinin gelişimini sağlamak amacıyla adımlar atmıştır. Bu amaçla Enigma ismi verilen bir şifreleme sistemi geliştirmişlerdir. Enigma; 1928-1945 yılları arasında kullanılan ve Alman ordusunun birimleri arasında güvenli iletişimi sağlayan daktiloya benzer elektronik bir sisteme verilmiş isimdir. Bu sistem, güvenli olarak gönderilmesi gereken bir iletiyi Enigma makinesi aracılığıyla şifreler ve alıcısına iletir. Daha sonra Enigma makinesi kullanılarak bu şifreli mesaj deşifre edilir. 1939 yılında Enigma şifrelerinin çözülmesi görevini Birleşik Krallık üstlenmiştir. Alan Turing'in başkanlığındaki ekip, bugün *Birleşik Krallık Ulusal Bilişim Müzesi*'ne (*The National Museum of Computing*) dönüştürülen Bletchley Park isimli yerde çalışarak Alman ordusunun kullandığı şifreleri çözmüştür. Burada şifrelerin çözümü için

⁵ Yapay zekâ çalışmaları içerisindeki sanal gerçeklik çalışmaları da askeri ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilmiştir. Sanal gerçeklik, kişiyi kurgu ile gerçek bir dünyanın taklidinin içine alan bir tekniğin adıdır. Sanal gerçeklik, ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri ordusu tarafından 1960'larda, pilotları ve askerleri simülasyonlar yoluyla eğitmek için kullanılmıştır (Kaku, 2014, s. 74).

geliştirilen cihaz, daha sonra modern bilgisayarların temeli olacaktır. Turing'in önderliğinde gerçekleştirilen bu askeri çalışmalar, modern bilgisayarların oluşumuna katkı sağlamıştır (Sevinç, 2012, s. 4-11), (The National Museum of Computing, 20 Temmuz 2022).⁶ Burada konumuz açısından önem arz eden husus, modern bilgisayarların atası olarak kabul edilen ve Enigma şifrelerini çözen cihazın bir mesaj metninin içinde gizli anlamı ortaya çıkarma hususunda insanlara yardımındır. Cihaz, şifrelenmiş biçimde gönderilen mesajlardaki tekrarlayan ifadeleri yakalamak suretiyle metindeki anlamın deşifre edilmesine katkı sağlamıştır. Turing'i daha sonra dil kullanımı üzerinden makinelerin düşünüp düşünemediğini sormaya götüren, bu kodların deşifresinde ürettiği cihazın oynadığı aktif rol olabilir.

Yapay zekâ alanında, ilk ortaya çıkışından bugüne dek pek çok önemli gelişme yaşanmıştır. Ancak biz bu gelişmelerin tümüne yer vermeyeceğiz. Yapay zekâ tartışmaları içerisinde ikonik hale geldiğini düşündüğümüz bir müsabakadan söz edip daha sonra Turing testine yer vereceğiz. 1997 yılında IBM'nin Deep Blue isimli programı ile dünya satranç şampiyonu Gary Kasparov arasında bir müsabaka tertip edilmiştir. Maç sonucunda Kasparov, Deep Blue'ya yenilmiştir. Bu olay, kimi çevrelerce yapay zekânın insan zekâsına ilk somut meydan okuyuşu olarak değerlendirilmiştir. Saniiyede 11 milyar işlem gerçekleştirebilme kapasitesi ile Deep Blue isimli program, yıllar evvel yapay zekâ için hedeflenen başarı düzeyini bu maçta yakalamış gözükmektedir. Ancak maç sonucunda basın açıklamasını zafer kazanan Deep Blue'nun değil, yenilen taraf Kasparov'un yapması ironiktir. Yapay zekâ karşıtları tarafından, Deep Blue'nun konuşamaması, bilgisayarın gücünün insan zekâsının hiçbir zaman üstünde olamayacağı şeklinde değerlendirilmiştir (Kaku, 2014, s. 76). Bu müsabaka sonunda, yapay zekâyı temsil eden bir programın teknik başarısına rağmen dil becerisine sahip olmaması üzerinden yürütülen argümanlar, ilerleyen başlıkta söz edeceğimiz Turing testi ve Çince odası deneyinin konuşma becerisi üzerine odaklanmış olması nedeniyle dikkat çekicidir. Tam buradan, modern bilgisayarların temelini atan Alan Turing'in, bir insan ve bir makinenin daktilo üzerinden yaptığı konuşmaya bakarak onların birbirinden ayırt edilip edilemeyeceğini tartıştığı makalesinde kurgulamış olduğu Turing testine geçiş yapalım.

3.1. Turing Testi

Alan Turing, *Bilgişlem Makineleri ve Zekâ* (orj. *Computing Machinery and Intelligence*) isimli 1950 yılında *Mind* Dergisi'nde yayınlanan makalesinde "Makineler düşünebilir mi?" sorusunu sorar. Turing, bu soruyu taklitçilik oyunu dediği ve daha sonraları Turing testi adıyla anılacak bir oyunla yanıtlamaya çalışır. Oyunda üç kişi vardır: A olarak isimlendirilen bir erkek, B olarak isimlendirilen bir kadın ve C kodlu cinsiyeti önemsiz bir sorgucu. Oyunda sorgucu (C), çeşitli sorular sorarak A ve B kişilerinin cinsiyetlerini tahmin etmeye çalışır. Sorgucu (C) bu kişileri X ve Y etiketleriyle bilir. Oyunun sonunda da bu kişilerle ilgili bulgusunu "X, A'dır ve Y, B'dir" kalıbıyla dile döker. Sorgucu ile diğer oyuncular arasında iletişim ise sesli olarak değil, bir daktilo üzerinden yazılı olarak sağlanacaktır. Sorgucunun A ve B kişilerine istediği her soruyu sorma hakkı vardır. Örneğin isterse bu kişilere saçlarının uzunluğunu sorabilir. A ve B kişileri de bu sorulara istedikleri şekilde cevap verebilirler. Bu cevaplar sorgucunun (C) yanlış sonuca ulaşmasını sağlamak için saptırıcı yanıtlar da olabilir. Örneğin bir kişi, kendisine saçlarıyla alakalı soru sorulursa gerçekte farklı olduğu halde; saçlarının kat kat olduğu, tellerin yaklaşık 23 cm olduğu şeklinde yanıltıcı yanıtlar verebilir. Turing'in makalesinde anlattığı şekliyle bu oyunun gelişmiş bir versiyonunda A'nın yerini bir makinenin aldığını düşünelim. Sorgucu rolündeki insan, bu kez bir daktilo aracılığı ile gerçek bir kişiyle ve bir makineyle yazışacaktır. Sorgucu sorduğu sorulara makinenin ve insanın verdiği yanıtlara bakarak hangisinin gerçek bir insan, hangisinin makine olduğunu tahmin etmeye çalışacaktır. Şayet sorgucu, görüştüğü kişinin gerçek bir insan mı yoksa makine mi olduğunu ayırt etmekte zorlanırsa bu makinenin de insan gibi isabetli yanıtlar verdiği anlamına gelebilir. Turing, verdikleri yanıtlardan bir makinenin veya bir insanın farkı anlaşılıyor ise bizi bu iki varlık arasında kökten ayırım yapmaya götüren şeyin ne olduğunu

⁶ Bahsi geçen olaylar, Türkiye'de *Enigma* ismiyle gösterime giren orijinal adı *The Imitation Game* olan, 2014 tarihli filmde işlenmiştir (Tyldum, 2014).

sorgulamaktadır. Tam burada Turing, “Makineler düşünebilir mi?” sorusunu sormaktadır (Turing, 1950, s. 433-460); (Turing, 2008, s. 59-72).

Alan Turing’in bu soruyla ilgili tahmini, ilerleyen yıllarda makinelerin 10^9 bellek gücüne sahip olarak programlanacakları ve bu güç sayesinde taklitçilik oyununu çok iyi bir şekilde oynayacakları şeklindedir. Varsayımından anlaşılacağı üzere Turing, yeterli girdinin sisteme yüklenmesinin teknik olarak başarılması halinde makinelerin oyun içinde sorulara verdikleri yanıtların bir insanın verebileceği yanıtlar kadar çeşitli olabileceğini düşünmektedir. Makinelerde yeterli bellek kapasitesi artışı sağlanırsa bir sorgucunun taklitçilik oyunu başladıktan 5 dakika sonra, doğru tahmini yapma olasılığının %70’i geçmeyeceğini iddia etmektedir. Turing’in öngörüsüne göre, yirminci yüzyılın sonlarına doğru sözcüklerin kullanımında köklü değişiklikler yaşanacaktır. Bu nedenle insanlar makinelerin düşündüğünden rahatlıkla söz edecektir (Turing, 1950, s. 433-460); (Turing, 2008, s. 59-72).

Turing’in makinelerin düşünebilmesinin mümkün olduğu fikrine çeşitli itirazlar yapılmıştır. Turing bahsi geçen makalede bu itirazlara yer verir. Burada söz edeceğimiz bazı eleştirilerden ilki; “teolojik itiraz” olarak isimlendirdiği, düşünebilmenin insan türünün “ölümsüz ruhunun bir işlevi” olduğundan yola çıkılarak, diğer hayvan ve makinelerin düşündüğüne karşı çıkan teistik görüştür (Turing, 1950, s. 433-460); (Turing, 2008, s. 59-72). Teistik görüş insanın kutsal bir varlık olduğu ve bu kutsiyetinin insanın ait olduğu kaynak olan Tanrı’dan geldiğini iddia eder. İnsanın kutsiyeti, onu diğer varlıklardan ayırt eden düşünme becerisi ile ilgilidir. Düşünme becerisinin insan türüne has olduğu fikri ise teizmin nefis teorileri ile ilgilidir. Turing, bu itirazı teizmin kendi kabul ettiği Tanrı tasavvuruyla eleştirir. Ona göre makinelerin düşünebilmesinin imkânsız olduğunu söylemek, Tanrı’nın gücü üzerinde kısıtlamaya gitmek olacaktır (Turing, 1950, s. 433-460); (Turing, 2008, s. 59-72). Turing, yer verdiği bu eleştiri ile teizmin iddialarını yine teist kabullerle çürütmeyi hedefler. Hedefindeki ilahi sıfat, Tanrı’nın mutlak güç sahibi olması anlamına gelen Mutlak Kudret sıfatıdır. Tanrı’nın Mutlak Kudret sıfatı, O’nun kendi içinde herhangi bir ilkeye bağlı olmadan her türlü istediğini yapan bir varlık olarak düşünülmesi anlamına gelir mi? Her şeye gücü yeten bir Tanrı, gücünün sınırlarını keyfi ve rastgele kullanan bir Tanrı mıdır?

Makinelerin düşünebileceği fikrine ikinci itiraz, Turing’in “kafaları kuma gömme itirazı” olarak andığı, insanın makinelerin gücünü görmezden gelerek kendilerinin olan komuta kademesini başkalarına vermek istememelerinden ileri gelen, düşünmeyi insan türüne has kılan ve yücelten itirazdır. Turing, aydınların düşünmenin yalnızca kendilerine has bir eylem olmasını arzu etmelerinden kaynaklanan bir teselli olarak bu fikirle kendilerini önemli hissettiklerini ifade eder (Turing, 1950, s. 433-460); (Turing, 2008, s. 59-72). Nasıl ki toplumun kimi entelektüelleri, kendileri ile “halk” arasında ayırım yaparak doğru düşünmeyi yalnızca kendilerinin gerçekleştirebildiği bir eylem gibi görüyorlarsa, bu itirazı ileri sürenler de düşünmenin sadece kendi türlerine ait olduğunu savunmakla bir çeşit türcülük yapmış olmaktadır. Turing bu itirazı ele alış biçimi ile bir çeşit insanî entelektüellik elitizmi eleştirisi sunmaktadır.

Turing’in makalesinde söz ettiği eleştirilerden bir diğeri, “matematikselsel itiraz” olarak adlandırılan makinenin teknik sınırları gereği, yapamayacağı bazı şeyler olduğunu söyleyen eleştiridir. Turing, insan zekâsında da benzer sınırların olmadığını söyleyemeyeceğimizi savunur (Turing, 1950, s. 433-460); (Turing, 2008, s. 59-72). Dolayısıyla makinelerin bilgi işleme güçleri hakkında söz konusu olan sınırlı kapasite sorunu, insan için de geçerlidir. Bu nedenle sınırlı kapasite probleminin yalnızca makinelere has olduğunu söyleyerek yapay zekâ eleştirisi yapılamayacaktır. Turing’in bu itiraza eleştirisi, yapay zekâ çalışmalarının teknik sınırlarının olmasının, bu sınırların bir gün aşılamayacağı anlamına gelmeyeceği şeklinde bir ümidi barındırır.

Diğer bir itiraz, “bilinçlilik argümanı”dır. Bu argüman, bir makinenin yaşadığı bir duygudan esinlenip şiir yazamayacağı, konçerto besteleyemeyeceği gibi durumları gerekçe göstererek başarısından keyif duyamayacağını, şalterleri atınca üzülemeyeceğini ileri sürer. Turing’in buna yanıtı, bir insanın düşündüğünü anlamının tek yolunun ancak o insanın kendisi olmak olduğu ve bunu da başaramayacağımız için hepimizin düşündüğüne dair bir uzlaşmaya gittiğimiz şeklindedir. Dolayısıyla makinenin söz edilen duyguları hissedemeyeceğini iddia

edemeyeceğimizi söyler (Turing, 1950, s. 433-460); (Turing, 2008, s. 59-72). Turing burada, zihin felsefesinde önemli bir yeri olan öteki zihinler probleminde söz ediyor gözükmektedir. Öteki zihinler problemi, karşımızdaki kişinin bir zihne sahip olup olmadığını bilip bilemeyeceğimizi tartışır. Burada öznel deneyimin birinci tekil doğasına vurgu yapılır. Nitelceler bahsinde tartışılan, bir kişinin öznel deneyim sırasında hissettiği şeyin yalnızca kendisine açık olması ve “yarasa olmanın ne demek olduğunu” (Nagel, 1974) bilinmemesi konusu da bununla ilgilidir. Dolayısıyla Turing, bu itiraz makineler için geçerliyse aynı eleştirinin insanlar için de geçerli olması gerektiğini ifade etmiş olur.

Bu çalışmada yer vereceğimiz beşinci itiraz, bilinçlilik argümanının içeriğiyle benzerdir. Bu itirazda, birini kendisine âşık etmek, kremalı çilekten tat almak, hatalar yapmak gibi bilinçli olmanın getirdiği birtakım insanî özelliklerden söz edilir. Bunları makinenin yapamayacağı iddia edilir. Turing bu argümanın eleştirisini ise, “Bir makinenin davranış çeşitliliğine sahip olmaması onun depolama alanının sınırlarıyla ilgilidir.” cevabıyla savuşturur. Çünkü Turing’e göre, bellek kapasitesi problemi, depolama gücünün sınırlı olması aşılacak problemler değildir. Bu problemler aşıldığında mevcut sıkıntının kaynağı da ortadan kalkmış olacaktır (Turing, 1950, s. 433-460); (Turing, 2008, s. 59-72). Matematiksel itiraza verdiği yanıtta olduğu gibi Turing, beşinci itirazın eleştirisinin de bir gün aşılabileceğine dair ümitlidir.

Turing’in makalesinde yer verdiği diğer bir itiraz, Lady Lovelace’ın itirazıdır. Lovelace, analitik bir makinenin herhangi bir şeyi kendiliğinden yapmasının mümkün olmadığını, ancak makineye talimat verdiğimizde kendisinde karşılığı bulunan talimatları algılayabildiğini söyleyerek yapay zekâ fikrine itirazlarda bulunur. Bu itiraza Turing, Hartree’dan ilhamla yanıt verir. Buna göre “Kendi adına düşünebilmek veya öğrenmenin biyolojik temelini oluşturan şartlı refleks görevini yerine getirecek bir elektronik araç üretmenin mümkün olmadığını şimdiden söyleyerek makinelerin sınırlarını çizmek mantıklı değildir.” diyebiliriz (Turing, 1950, s. 433-460); (Turing, 2008, s. 59-72). Turing’in bu itiraza yanıtı kendisinin de benzer düşünceleri aklından geçirmiş olduğuna işaret ediyor gibidir. Lovelace’ın itirazının odak noktası, bir varlığın erek sahibi olması veya otonom bir sistem olması beklentisine dayanır.⁷ Makinelerin üretici kabiliyetten yoksun ve talimatları takip eder hâli, onların otonom olamayacağını ve kendi sistemini kurup bu sistemin tertibini sağlayamayacağını ima eder gibidir. Yapay zekâ alanında benzer tartışmalar hâlâ devam etmektedir. Ancak makinelerin otonomisinde kaydedilen ilerlemelerden dolayı olmalı ki, bugün makinelerin sorumluluğu hakkında konuşmakta, hukuki ve etik sorumluluk durumlarından söz etmekteyiz.

Makinelerin düşünmesi fikrine bir başka itiraz, “davranışların teklifsizliği argümanı”dır. Bu argümana göre, gerçekleşmesi muhtemel her koşulu hesaba katarak bir durumda insanın vereceği muhtemel tepkiyi kesinkes bilmek mümkün değildir. Örneğin, kırmızı ve yeşil ışığın aynı anda yandığı bir trafikte insan inisiyatif alabilme kapasitesine sahiptir. Kriz yönetebilme becerisine sahip olduğu için durmanın veya geçmenin hangisinin kendisi için daha güvenli olacağına karar verebilir. Ancak bir makineden, yüklenen girdilerin ötesinde çıktı almayı beklemek gerçekçi değildir. Makinelerde karar verme mekanizmasının olduğunu söylemek mümkün gözükmemektedir (Turing, 1950, s. 433-460); (Turing, 2008, s. 59-72). Lovelace’ın itirazı ile benzer içeriğe sahip bu argüman, kriz durumlarında strateji geliştirme becerisinin makinelerde olmadığı iddiasına odaklanır. Verili bilgiyi işleyip normal şartlar altında doğru kararlar veren bir makine, verili bilginin söz etmediği yeni bir durumla karşılaştığında yaratıcı davranamayabilir.

3.1.1. Çince Odası Argümanı

Turing’in makinelerin düşünebileceği fikri ile yapay zekâyı desteklemek üzere kurguladığı taklitçilik oyununun özündeki makinelerin akıl sahibi olabileceği idiasına, bu makalenin yayın tarihinden evvel yayınlanmış olsa da Leibniz’in *değirmen* kanıtlanmasının bir eleştiri olarak sunulabileceğini söyleyebiliriz. Bu kanıtlamaya *Monadoloji*’de yer veren Leibniz, düşünecek, algılayacak yapıda bir makine varsayar. Bu makinenin bir değirmen kadar büyütüldüğünü ve bu

⁷ Bu konu aynı zamanda *otopoesis* kavramıyla ilişkili olarak düşünülebilir. Bk. (Varela vd., 1974).

değirmenin içine girip gezdiğimiz hayal eder. Leibniz'e göre değirmenin içinde bütün görüp görebileceğimiz birbirini iten mekanik parçalardır. Leibniz, bu nedenle algılamayı gerçekleştiren şeyin düzenek olmadığını söyler. Leibniz'e göre sadece basit tözlere algı atfedebiliriz (Leibniz, 2011). Ned Block'un 1981 tarihli çalışmasında bahsi geçen *Kütka* kanıtlanması da benzer bir içeriğe sahiptir. Block, kendi ifadesiyle bir Neo-Turing testi düzeneği kurgular. Bu düzenekte bir bilgisayar programının kendisinde yüklü malumat sayesinde, tüm girdilere anlamlı çıktılar vermeyi başardığı hayal edilir. Block, söz konusu programın kendisine yüklenen içerikten uygun olanı seçip uygun çıktılar veriyor olmasının programın zekâ sahibi olduğunu düşünmek için yeterli olmadığını düşünmektedir (Block, 1981). Her iki fikir de özünde, çalışan bir sistem olarak gözlemlenen bir yapının işlerini düzgün yapmasının onun zekâ sahibi olduğu anlamına gelmeyeceğini iddia eder (Çitil, 2018). Söz konusu iki argümana ilaveten John R. Searle 1980 tarihinde *Zihinler, Beyinler ve Programlar* (orj. *Minds, Brains And Programs*) isimli makalesinde güçlü yapay zekâ fikrine bir eleştiri getirir (Searle, 1980). John R. Searle'un Çince odası argümanı olarak isimlendirilen bu argüman, Turing'e yöneltilen önemli bir itiraz olarak kabul edilebilir. Searle, Turing testinin konuşma becerisi odaklı bir argüman olmasından yola çıkarak, zihinde sözdizimden öte bir şeyin olduğunu iddia eder. Sözdizimin başarılı şekilde ifadesinin zihinle doğrudan ilişkilendirilemeyeceği şeklinde bir eleştiri yapar. Çince odası düşünce deneyi şu şekilde kurgulanmıştır:

Bir grup bilgisayar bilimci, bir bilgisayarın Çince anlamasını ve anında çeviri yapmasını sağlayacak bir program geliştirirler. Bu programa Çince bir soru yöneltildiğinde, bilgisayar bu soruyu belleğindeki veya veri tabanında yüklü girdilerden yola çıkarak Çince olarak cevaplayacaktır. Bilgisayarın ürettiği cevapların Çinceye uygun olduğu kabul edilir. "Dil açısından sorunsuz gözüken cevaplara bakarak bizler bilgisayarın Çince anladığını öne sürebilir miyiz?" sorusunu soran Searle, sözdizimsel açıdan uygun cevapların bilgisayarların düşünmesi anlamına gelebileceğini savunur. Bu savunusunu şu yolla delillendirir: Bir odada kilitli olduğumuzu hayal edelim. Odada üzerinde Çince tabelalar olan sepetler olsun. Çince hakkında hiçbir bilgisi olmayan biri, Çince tabelaları İngilizce (yazarın anadili) olarak açıklayan bir kurallar kitabına başvurarak Çince sözdizimine uygun cevaplar verebilsin. Dışarıdan bir gözlemci, Çince konuşma kılavuzuna bakarak Çince yanıtlar veren bu kişinin Çince bildiğini söyleyebilir. Ancak özünde bu kişi hiç Çince bilmemektedir. Bu noktadan yola çıkarak "Çince bilmiyorsanız bu cevapları vermenize olanak sağlayan programın Çince anlaması söz konusu bile olamaz." der. Searle'e göre, bilgisayar programında bir sözdizimi vardır, ancak anlam yoktur. Dolayısıyla bir dili anlamak o dilin biçimsel simgelerini bilmek değil, o dille ilgili zihin durumlarına sahip olmak demektir. Bu nedenle doğru girdi ve çıktılarla hazırlanmış bir program yüklenen bilgisayarın yeterli, yargı üretici biçimde düşündüğünü söylemek mümkün gözükmemektedir (Searle, 1996, s. 44-51). Sonuç olarak Searle'e göre, sözdizim anlamın teşekkülü için yeterli değildir. Bilgisayar programları doğru sözdizimi şartını sağlamaktadır; ancak zihnin anlamsal içeriğe sahip olma özelliğinden yoksundur. Bu nedenle konuşma eylemini başarılı bir şekilde gerçekleştirmesinden yola çıkarak bilgisayarların düşündüğünü savunmak mümkün gözükmemektedir.⁸

4. TARTIŞMALARIN FELSEFİ AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Görüldüğü üzere yapay zekâ çalışmalarının özünde insana öykünme, insanı taklit etme vardır. Hem yapay zekânın sözlük anlamı hem de bu alanın atası sayılan Turing'in testini taklit etme becerisi üzerine kurgulanması bu fikri doğrular gözükmemektedir.

Yapay zekâ çalışmaları, insana öykünerek başlamış olsa da bu öykünme ile gerçekleştirilmek istenen bazı hedefler vardır. Söz konusu alana bir başlangıç tayin etmek üzere yer verdiğimiz Alan Turing'in çalışmaları, yapay zekâ projesinin ardındaki askeri ve siyasi hususları fark etmek konusunda faydalı olabilir. Dolayısıyla bir bilimsel gelişmenin ardında toplumsal, ulusal ihtiyaç olarak kabul edilen durumların olabileceğini göz önünde bulundurmak iyi olacaktır. Yapay zekâ alanı Turing ile beraber bir matematik, mühendislik başarısı olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle insanlar gibi makinelerin de düşünüp düşünemeyeceğine dair

⁸ İnsan zihni ve yapay zekânın karşılaştırılmasına dayalı daha fazla eleştiri için bk. (Koyuncu, 2015, s. 30-33).

tartışmalar; yapay zihin, yapay ruh, yapay akıl, yapay bilinç gibi kelime takımlarıyla değil zekâ gibi içeriği teknik açıdan çözümlenmeye daha müsait, teknik olarak ölçüme uygun bir insan özelliği ile beraber anılmıştır. Dolayısıyla yapay zekâ alanında söz konusu edilen aslında insan dışında bir varlığın, özellikle bir makinenin zihne sahip olup olamayacağıdır. Burada özellikle teist ön kabullerin etkisiyle ikinci düşünce, insan dışında bir varlığın zihin sahibi olmasını pek mümkün görmez. Çünkü insan zihninin ilgili olduğu nefis, Tanrı tarafından yaratılmıştır.

İnsanın düşündüğünün kanıtı olarak kabul edebileceğimiz dil becerisi, yapay zekâ tartışmaları içerisinde kanaatimizce ayrıcalıklı bir konumdur. Çünkü Turing'in insanı taklit etme oyununda, makine klavye aracılığıyla da olsa bir dil becerisi sergilemektedir. Yine Searle de Turing testine, dil becerisinin özünü açıklamaya çalışarak yanıt verir. Dilin içerisinde gömülü belirli kuralları başarılı bir şekilde açıklamış bir kılavuz aracılığı ile bir kişinin, bilmediği bir dilde kendisine yöneltilen sorulara başarılı cevaplar vermesi, o kişinin söz konusu dili anlayabildiği anlamına gelmeyecektir. Dolayısıyla zihnin bir niteliği olarak dilin çalışma prensiplerinin çözümlenmesi ve yeniden üretilmesi onun içerdiği semantik özellikleri barındırmayabilir. Fakat burada Searle'ün eleştirisi haklı gibi gözükmeyle beraber, Turing'in aynı becerileri sergileyen iki varlıktan birine zihin atfederken diğerine neden zihin atfetmediğimiz sorusu da önemli gözükmektedir. Bu durum, söz konusu iki varlığı özellikleri bakımından değil, kökenleri bakımından ayırdığımızı göstermektedir. Bu noktada başarılı şekilde gerçekleştirilen bir eylemi anlamlı kılan şeyin ne olduğu sorusunu sormak gerekir. Bir eylemin biçimsel bakımdan mükemmel olarak gerçekleştirilmiş olması, onun bilinçle yapıldığını gösterir mi? Örneğin bir yapay zekâ sisteminin çok sayıda görsel girdiyi topladığını düşünelim. Bu sistem ilgili görselleri toplamada gösterdiği hafıza başarısını verileri anlamlandırmada gösterebilir mi? O halde, veriyi anlamlı kılan şeyin ne olduğu sorusu sorulmalıdır.

Searle'ün doğru girdilere doğru çıktıları veren bir makineyi tasvir ettiği Çince odası argümanı güçlü yapay zekâ fikrine bir eleştiridir. Bu bakımdan kanaatimizce Searle, makinelere zihin atfetmek konusundaki eleştirileri ile bir işlevselcilik, davranışçılık eleştirisi yapmaktadır. Bu durum psikoloji disiplini içerisinde insan zihnini anlamak için yalnızca onun işlevlerine ve davranış çıktıklarına odaklanan yaklaşımlara yönelik bir kızgınlığın ifadesi olarak da düşünülebilir.

Bir makinenin bilince sahip olup olmadığı konusunda tartışmak, kaçınılmaz biçimde sergilediği davranış çıktıklarına bakarak yapılan çıkarımla olur. Bu noktada öteki zihinler probleminde de dile getirildiği gibi, bilincin doğasının birinci şahıs ontolojisine sahip olması nedeniyle bilinç başka birinin erişimine açık değildir. Öteki zihinler probleminde hayvanların bilinci hakkında bile tartışmalar olduğu düşünüldüğünde makinenin zihninin olup olmadığı hakkında tartışmaların olması olağandır. Bu nedenle, insan türüne ait bilincin mahiyeti ve her insanın bilinç sahibi olup olmadığı hususunda tartışmalar hâlâ sürerken makine/robot bilinci hakkında tartışıyor olmak şaşırtıcı değildir.

Bugün, beynin bir sistem olarak teşekkülü yapay zekâ çalışmaları için örnek teşkil etmektedir. Yapay zekâ alanının ilk ortaya çıkışı, bir matematik ve mühendislik problemi olarak görülse de bugün yapay zekâ alanının merkezinin nörobilime doğru kaydığını söyleyebiliriz. İnsan zihninde anlamı üreten yapının beyin olduğu kabul edilirse gelecekte üretilebilecek yapay bir beynin bilince sahip olacağını söyleyebilir miyiz? Bu noktada bilinci oluşturan şeyin ne olduğunu, bilincin kaynağı problemini yeniden sorgulamak gerekmektedir. Bilincin kaynağı problemi, yapay zekâ alanının ilk sorularındandır. Teist argümanlar, genellikle bilinci bedenden ayırır, ona tanrısal bir tabiat verirler ve onu ruh olarak isimlendirirler. Tanrısal tabiatı sayesinde, bilinç herhangi bir koşula değil, tamamen Tanrı'nın iradesine bağlı olarak insana lütfedilen bir özellik haline gelir. Dolayısıyla, bir bedene sonradan ve insan eliyle eklenmesi de mümkün olmaz. Bu bakış, teist yaratma düşüncesine uygundur. Aksi halde insan zihni mekanik veya biyolojik bir varlık olarak düşünülür ve üretilebilir bir nesne olur. Böylece insanı diğer canlılardan ayıran temel özellik olan bilincin kaynağı, Tanrı olmaktan çıkacaktır. Bu bağlamda yapay zekâ tartışmalarının teolojik veçhesine dair farklı disiplinlerle ortak çalışmalar yürütülmelidir.

Bilinç ve onunla ilişkili etik konular bilincin “ölmeyen”, “yok olmayan” bir özelliğe sahip olmasını gerektirir. Öte dünya yaşamının mümkün olması ve insanların ölmeden önceki eylemlerinden sorumlu tutulabilmeleri için bilinç sonsuz olmalı ve bedeninin ölümü sonrasında yaşamaya devam etmelidir. Bu bakımdan bilincin Tanrısal bir tabiatı olması gerekir. Bilinç, mekanik veya biyolojik bir yapıya, onun kimyasal, fiziksel süreçlerine indirgenirse maddenin yok oluşuyla, bozulmasıyla ortadan kalkacaktır. Bunun sonucunda insanın eylemlerinden ahlâki bakımdan sorumlu olması mümkün olmayacaktır. Yapay zekânın imkânı hususunda olumlu fikir beyan etmek, teistik bazı düşüncelerle ilişkisi bakımından incelenmeye muhtaçtır. Bahsettiğimiz son iki husus, yapay zekâ konusunun teolojik içerimlerine işaret etmektedir ve gelecek çalışmalar için öneri niteliğindedir.

SONUÇ

Görüldüğü gibi, yapay zekâ konusunun felsefe alanında gündeme gelmesine neden olan, bir makinenin insanın belli bir niteliğini başarılı biçimde taklit etmesi konusudur. İnsanın zihinsel kapasitesinin taklidinden söz ettiğimizde, yapay zekâ çalışmalarının başlangıcında taklit edilmeye çalışılan ilk zihinsel beceri dil olarak karşımıza çıkar. Yapay zekânın modern dönemde odaklandığı ilk çalışmalar, dilin ürettiği söz dizilerinin başarılı olarak taklit edilmeye çalışılmasıdır. Bu bağlamda dilin insan zihninin varlığının en güçlü simgelerinden biri olduğunu söylemek mümkündür. Dilin düşüncenin evi olduğu fikrine uygun olarak, söz konusu yetinin başarılı biçimde sergilenmesi ardında bir zihin olduğu fikrini imler. Bu bakımdan dil ve düşünce arasındaki ilişkinin mahiyeti hem yapay zekâ alanının başlangıçta ortaya çıkardığı tartışmaların özü olarak kabul edilebileceğinden hem de bugün hâlâ önemini koruduğundan söz konusu ilişkiye dair disiplinlerarası çalışmalar yapmak gerekli gözükmemektedir.

İnsanlar için düşünce, akıl, bilinç, zihin gibi mental kavramları kullanırken sergilediğimiz rahatlığın ardında insanın bilinçli olduğuna, her insanın zihne sahip olduğuna dair uzlaşım yer alır. Bu uzlaşım götüren şeyin ne olduğunu düşündüğümüzde bunun insan davranışlarına dair gözlemlerden yapılan çıkarımlar olduğunu söyleyebiliriz. Davranışlarını gözlemleyerek bir varlığa bilinç atfedilebiliyorsa zeki davranışlar sergileyen bir robota, isabetli hesaplamalar yapan bir bilgisayar programına neden bilinç atfedilemediğini yeniden düşünmemiz gerekir. Bilincin varlığı, davranış çıktılarını bakarak dolaylı bakımdan onaylanıyorsa aynı çıktıları veren bir başka varlığın da bilinçli olduğunu neden kabul etmediğimizi açıklamak durumundayız. Bu nedenle, belki de yapay zekâ tartışmalarında temel alınması gereken kavram bilinç değil, öz bilinç kavramı olabilir. Çünkü insanlar dışında başka bir varlığın gerçekleştirdiği eylemin farkında olmadığı, yani kendinin öz bilincine sahip olmadığı iddia edilirse bilinci oluşturan şeyin davranış değil, bunun farkındalığı olduğu fikri yapay zekânın başarısı için esaslı bir eleştiri olabilir. Dolayısıyla yapay zekânın imkânını öz bilinç kavramı etrafında yeniden düşünmek yerinde olacaktır.

Son olarak, yapay zekâ alanının doğrudan ilintili olduğu bilinç konusunun bugün beyin çalışmaları kapsamında ele alındığı düşünüldüğünde yapay zekâ alanında gerçekleştirilecek başarıların beyne ve beynin çözümlenmesindeki başarıya bağlı gözüktüğünü ifade etmek gerekir. Ancak beynin yapısı, çalışma şekli günümüzde tamamen anlaşılamadığı için bilincin mahiyeti tam anlamıyla çözülememiştir. Bu bakımdan yapay zekâ alanındaki sorulara dair kesin cevaplara ulaşmak henüz mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla bir tarafta yapay zekânın üstün başarıları için inançla çalışan bir grubun olması, diğer tarafta bilincin doğasını tanımlama biçimlerinden dolayı yapay zekâ çalışmalarının başarıya ulaşmayacağını savunan bir grubun yer alması şaşırtıcı değildir. İnsan bilinci, bir dizi çalışmayla çabucak açıklanabilecek kadar basit bir problem gibi gözükmemektedir.

KAYNAKÇA

Akdemir Süleyman, Betül (ed.), Çağdaş Felsefi Bilinç Kuramları. İstanbul: Küre Yayınları, 2022.

Block, Ned. “Psychologism and Behaviorism”. *The Philosophical Review*, 90/1, (1981), 5-43.

Bringsjord, Selmer ve Naveen Sundar Govindarajulu. "Artificial Intelligence". *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Sonbahar 2022 Edisyon). Ed. Edward N. Zalta. Erişim 20

- Temmuz 2022. <https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/artificial-intelligence/>
- Çitil, Ahmet Ayhan. "Yapay Zekâ ve İnsan Zekâsının Karşılaştırılması". *Sabah Ülkesi* (Mayıs 2018). <https://www.sabahulkesi.com/2018/05/09/yapay-zeka-ve-insan-zekasi-karsilastirmasi/>
- DARPA, The Defense Advanced Research Projects Agency. "About DARPA". Erişim 20 Temmuz 2022. <https://www.darpa.mil/about-us/about-darpa>
- Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Erişim 22 Temmuz 2022. <http://sozluk.gov.tr>
- Felsefe Terimleri Sözlüğü*, Erişim 22 Temmuz 2022. <http://sozluk.gov.tr>
- Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim 20 Temmuz 2022. <http://sozluk.gov.tr>
- Kaku, Michio. *Geleceğin fiziği*. çev. Hüseyin Oymak ve Yasemin Saraç Oymak. Ankara: ODTÜ Yayıncılık, 2014.
- Koyuncu, Merve. *Çağdaş Felsefede Geliştirilen Doğalcı Zihin Kuramlarının Etik ve Teolojik İçerimleri*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Koyuncu, Merve. "Çağdaş Zihin Felsefesinde Yapay Zekâ Tartışmaları -Turing Testi ve Yansımaları-". *IV. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı - V.* ed. Hümeysra Dinçer ve Ümit Güneş. 5/19-35. İstanbul: Maksis Matbaa Hiz. San ve Tic. Ltd. Şti., 2015.
- Leibniz, Gottfried. *Monadoloji*. çev. Aziz Yardımlı. İstanbul: İdea Yayınevi, I. Baskı, 1997.
- Nagel, Thomas. "What Is It Like to Be a Bat?". *The Philosophical Review*, 83, 4 (Ekim 1974), 435-450.
- Nilsson, Nils J.. *Yapay Zeka / Geçmişi ve Geleceği*. çev. Mehmet Doğan. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, Birinci Basım, 2018.
- Ruhbilim Terimleri Sözlüğü*, Erişim 22 Temmuz 2022. <http://sozluk.gov.tr>
- Searle, John R.. *Akıllar, Beyinler ve Bilim*. çev. Kemal Bek. İstanbul: Say Yayınları, 1996.
- Searle, John R.. "Minds, Brains and Programs". *Behavioral and Brain Sciences* 3 (3) (1980), 417-57.
- Searle, John R.. *Minds, Brains and Science*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1984.
- Sevinç, Süleyman. *Enigma*. Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları, 2012.
- TNMOC, The National Museum of Computing. "Home". Erişim 20 Temmuz 2022. <https://www.tnmoc.org/>
- Tura, Saffet Murat. *Madde ve Mana*. İstanbul: Metis Yayınları, 2010.
- Turing, Alan M.. "Bilgişlem Makineleri ve Zekâ". çev. Füsün Doruker. *Aklın G'özü: Benlik ve Ruh Üzerine Hayaller ve Düşünceler*, haz. Douglas R. Hofstadter ve Daniel C. Dennett. 59-72. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2005.
- Turing, Alan M.. "Computing Machinery and Intelligence". *Mind*, 59 (1950), 433-460.
- Tyldum, Morten. *The Imitation Game [Enigma]* (The Weinstein Company, 2014). <https://www.imdb.com/title/tt2084970/>
- Varela, Francisco G. vd. "Autopoiesis: The Organization Of Living Systems, Its Characterization And A Model". *Curr Mod Biol*.5 (4) (1974), 187-96. doi: 10.1016/0303-2647(74)90031-8. PMID: 4407425.

Structured Abstract

This study aims to explain how artificial intelligence came to the fore in the field of philosophy when it was a technical discipline. The main claim of the study is that with Alan Turing's imitation game, the field of artificial intelligence has started to aim to imitate human mental capacities through language skills.

Artificial intelligence is the branch of computer science that deals with producing machines or systems that produce intelligent outputs. This branch; It was born interactively with the fields of logic, mathematics and engineering. After its beginning, it has become a comprehensive field that has been associated with different branches of science and has connections with philosophy and theology. At the birth of the field, the idea of machines produced by imitating human beings came to the fore. Human intelligence is an object of imitation for the field of artificial intelligence. For successful imitation of human intelligence, the way it works must be analyzed. For this reason, the field of artificial intelligence has been concerned with the analysis and reconstitution of the human mind.

While the field of artificial intelligence developed in logic, mathematics, engineering and medical sciences, some philosophical and theological implications emerged. This study aims to make an introduction to the field of artificial intelligence in terms of contemporary philosophy of mind. In the field of philosophy, the field of artificial intelligence, "Can machines think?" came up with the question. In this context, discussions of artificial intelligence have an important place in the field of philosophy of mind. With the emergence of the possibility of machines to think, it has been started to be discussed that having a mind is not only a human feature. In this case, what make human beings different from other living things and the nature of the human mind have become controversial. We can base the philosophical beginning of artificial intelligence discussions on the comparison of machines and humans over language skills. In a sense, it is questioning whether it is possible to have a mind by giving correct behavior outputs and performing functions without errors. The field of artificial intelligence continues to rise as a field that needs interdisciplinary work together with different branches of science, philosophy and theology.

In the background of the artificial intelligence project, which is discussed as a philosophical problem in the philosophy of mind, there are some military and political events related to the history of humanity. Although it comes to the fore with philosophical discussions today, the field of artificial intelligence was born with military purposes in the beginning. Alan Turing, who is considered to be the founder of the field, is an important name that raises the question of "Can machines think?" philosophically and technically. Before Turing asked this question in his article Computing Machinery and Intelligence, he was commissioned by the British government. The task in question was to decipher the Enigma encryption system used by Germany's military system during the Second World War. Together with a team, Turing developed a device that managed to decode these codes and laid the foundation for modern computers. It has brought up a game with the name of "imitation game", which we will include in this study. This game, later known as the "Turing test", is a game that focuses on human and machine language skills and compares them mentally. This game, according to Turing, entails that if a human or machine cannot be distinguished in terms of language skills, it is necessary to attribute minds to both.

The idea that machines can think has been challenged in several respects. That objections focused mainly on the inherent value of human beings, the lack of intentionality and voluntary actions in machines, and the weakness of machines in adapting to new situations. Another criticism was expressed by John R. Searle after Turing's death. Known as "the Chinese room argument", this argument opposes the idea that language skill, on which the imitation game is based, is an indicator of having a mind. In this context, Searle states that speaking a language does not mean that the speaker understands it. In a sense, Searle criticizes the functionalist or behaviorist perspectives on human beings. In the evaluation part, we will deal with the above-mentioned issues from a philosophical point of view and we will conclude the study with the conclusion part.

Keywords: Philosophy of Mind, Mind-Body Problem, Artificial Intelligence, Imitation Game, Turing Test, The Chinese Room Argument.